

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**In Vaticinia Isaiae, Prophetæ Clarissimi, Paraphrasis,
Heroico carmine conscripta**

Carpenteius, Joannes

Antverpiæ, 1588

Cap. 51.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68688](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68688)

Luce, Deo natum, non tristia iussa ferentem
 Audiat, & Domini numen solius adoret,
 Spēsque & opes cunctas in eo componere discat,
 Tuta super solidi nitens fundamina saxi.

Sed quid ego hæc? Equidē cano carmē inutile surdis:

Vix hæc accipient pauci, quos æquus amavit

Iamdudum Pater, & ciues ascripsit Olympo,

Felices ciues: " infelix cætera turba

Nec flecti mollis, facilis nec vera doceri,

Indomitas cæco tegitis sub pectore flammæ,

Quæ multo aggestu subiecti fomitis aucta,

In vestram erumpent, ô gens incredula, tandem

Perniciem: ite igitur quando sic vultis, & ignem

Pascite, quem dudum fibris aluistis in imis:

Vos vobis ego permitto, frænisque remissis

Soluo lubens, quocunque rapit vos vestra libido,

Ite vagi, prius admoniti tamen atque monendi

Interitum vobis tristem pro talibus ausis

Inq̄, Deum insigni vestrum impietate manere.

At vos, sancta quibus magnoque parata labore

Iustitia & pietas diuinum in spirat amorem

Obsequiumque ardens, bene quo sine nulla litatur

Victima, nec grato perfunditur ara cruore,

Accipite hæc, animosque meis aduertite dictis:

Qui sis, vnde domo, qua nomen origine ducas,

Et genus, & proavos, & patrum stemma tuorum,

Grege ò lecte mihi, grege ò generose recense.

Non ego te terris volo credas esse profectum

Limosâ plenis v̄ligrine (clarior ortus

Est etenim natura tui) sed rupe memento

Sublimi excisum, caloq̄, astrisque propinqua,

Flumine de puro sanctum subijisse lauacrum.

Nec vos Abramum pudeat meminisse parentem,

Et Sarræ, quamuis effætæ, agnoscere partum,

Hos ego defectæ plorantes damna senectæ,

Et steriles thalamos, & frigida connubialis

Iura thori (nam spem partus extinxerat etas)

Mox hærede dato, patrij qui lata teneret

Regna soli, in populos ingentes crescere iussi;

Vnde genus vestrum, & vestra incunabula gentis.

Ast illis tacitam pertentant gaudia mentem:

Qualibus & tu nunc, rata si mea fœdera seruas,

Afficiere Sion, calo gratissima virgo.

Namquæ

11 Ecce vos omnes
 accendētes ignem ac-
 cincti flammis, am-
 bulate in lumine ig-
 nis vestri, & in flam-
 mis quas succendistis:
 de manu mea factum
 est hoc vobis, in dolo-
 ribus dormietis.

Cap. 51.

1 Audite me qui se-
 quimini quod iustū
 est, & quæritis Domi-
 num: attendite ad pe-
 tram vnde excisi estis,
 & ad cauernā laci de
 qua præcisi estis.

2 Attendite ad Abra-
 ham patrem vestrum,
 & ad Saram quæ pe-
 perit vos: quia vnum
 vocauit eum, & bene-
 dixi ei, & multiplica-
 ui eum.

3 Consolabitur ego
 Dominus Sion, & cō-
 solabitur omnes rui-
 nas eius: & ponet de-
 fertum eius quasi de-
 licias, & solitudinem
 eius quasi hortū Do-
 mini. Gaudium & læ-
 titia inuenietur in ea,
 gratiarū actio, & vox
 laudis.

Cap. 52.

Namque ego prateritas ne iure querare ruinas
 Efficiam, solito cum me instaurante resurges
 Altior, & caelum turrato vertice tanges,
 Iam non sola Sion, iam non deserta, sed ingens
 Comtaque, & irriguis longè fecundior hortis.
 Luctifoni procul hinc gemitus, procul ora rigantes
 Virgineasque genas lacrymae, sed leta canoro
 Carmina concentu, per compita cuncta, per omnes
 Certatim vicos, choreis, hymnisque sonabunt,
 Gratantum reducem cum libertate salutem.

⁴ Vos ergo populi felici sidere nati,
 Quos nullis in me meritis, sed sponte receptos
 In nostrum adsciuit nomen, gentemque, tribumque,
 Gratuitoque supra reges, regumque tyaras
 Euexi dono, me audite, audite frequentes;
 Quaeq; loquor, nam vera loquor, ne tradite ventis
 Irrita, sed memori concepta recondite mente.

Non ab inaccessso nimborum vertice Sinae
 Credite promissae responsa venire salutis;
 Profluet ista meo lex sacra loquentis ab ore,
 Et decreta salus: lex haec rata gentibus, ante
 Digestum chaos, & magni noua semina mundi,
 Ne forte erretis, non est aliunde petenda.

⁵ Iamque adeo fons iustitiae, Patris aureus imber,
 Humani generis seruator, ab aethere fractis
 Vi multa portis erumpere gessit, & oras
 Visere mortales; venienti occurrere laeti:
 Frangit dextra populos, fortisque lacerto,
 Ius dicet terris, & quas circumfluus ambit
 Oceanus, & quas fluctu indignante relinquit.
 Illum expectabunt omnes; pendebit ab illo
 Quidquid magna sinu fundit natura beato.

⁶ Quoque minus dubites, nec enim diffidere verbis
 Fas reor esse meus, oculis vaga sidera lustra,
 Et maria, & terras, animo metire capaci
 Omnia quae tacito voluuntur sidera motu;
 Ipsum etiam caelum, & caliquos suspicis orbes,
 Mutabunt faciem, & fumi de more liquefcent:
 Quinetiam tellus aeno detrita senescet,
 Iamque usu confecta ruet, secumque ruina
 Vna eademque suos trahet inclinata colonos.
 Ast aeterna manent, nullisque obnoxia saeculis,
 Quae promissa dedi per me iurata, salutis

4 Attēdit ad me popule meus, & tribus mea me audite: quia lex à me exiet, & iudicium meum in lucem populorum requiescet.

5 Propè est iustus meus, egressus est saluator meus, & brachia mea populos iudicabunt: me insulae expectabunt, & brachium meum sustinebunt.

6 Leuate in caelum oculos vestros, & videte sub terra deorsum: quia caeli sicut fumus liquefcent, & terra sicut vestimentum atteretur, & habitatores eius sicut haec interibunt: Salus autem mea in sempiternum erit, & iustitia mea non deficiet.

Simile in Evangelio: Caelum & terra transibunt: verba autem mea non transibunt.

e

Aucto-

Auctorem vestrae, verique aequique potentem.

7 Audite me qui scitis iustum, populus meus lex mea in corde eorum: nolite timere opprobriū hominum, & blasphemias eorum ne metuatis.

7 *Audite hæc, iterum moneo, repetensque monebo, Vos, quibus ipsum me per plurima splendida facta, Quis quantusque siem, discussa nube videndum lampridem exhibui, legumque arcana mearum Scire dedi, memori quæ condita mente tenetis; Soluite corde metum populi, mea cura, fideles; Nec vos constanti mentis de sede, malorum Improbitas quatiat; nec sint opprobria tanti Contemptusque truces, vultusque oculique minaces, Ut vos proposito vis instans vlla tenaci Deiciat, flectat. ve animos; & talibus olim Assuetis fient vobis leuora ferendo.*

8 Sicut enim vestimentum, sic comedet eos vermis: & sicut lanam, sic deuorabit eos tinea: Salus autē mea in sempiternum erit, & iustitia mea in generationes generationum.

8 *State modò: non ora ferent aduersa rebelles: Sed veluti pluuiis quæ penula promitur horis Tantum, assueta seris claudi condique sereno, Ut sensit lucem, tineis exesa fatiscit, Totaque per partes cadit intermorsa minutas; Dilapsi huc illuc fugient, pavor externatos Dirus aget, nigri que volans circum agmina pennis Eumenidum turba anguigeros intorta capillos. At meus eternum vestros comitabitur orsus, Præcedetque fauor nullo variabilis æuo, Perpetuque fides inconcussique tenoris.*

9 Consurge, consurge, induere fortitudinem brachium Domini: consurge sicut in diebus antiquis, in generationibus seculorum. nunquid non tu percussisti superbum, vulnerasti draconem?

9 *Sic o sic eat. o vindex eterne tuorum Accipimus promissa, tuosque nouamus honores. Exurge (exclamant atque hæc tibi carmina dicunt) Isacida iam olim duce te meliora secuti) Exurge o tandem lacrymosis excite votis, Monstrorum domitor Deus, auersor que malorum: Quaque manu fulmen vibras, quo tela lacerto, Sacrilegis ostende, deum fortissime, terris, Qualis eras æuo veteri, qualisq. fuisti Semper, & à prima nascentis origine mundi.*

Non ille es, profugos qui longo errore parentes, Optatas sedes, fataliæque arua tenere, Et letas Solymæ fugientis prendere terras Post longi exilij diuersa pericla dedisti? Tu reges, tu terrigenas, inuicte, gigantes, Fossarumque moras, obstantesque eminus vrbes Strauisti: tu, tu seruantem claustra draconem Flammeæque exertis iactantem sibila linguis, Tollentemque iubas, arrectæque colla tumentem,

Mactasti:

Sunt qui per draconem intelligant Pharaonem.

*Maestus: acet ille immani corpore serpens,
Iam nulli terror, totoque extenditur antro.*

*10 Te fluctus tremuere truces, tibi, summe Deorum,
Cessit Erythraei refugo salis aquore vortex,
Et populus fluuij quondam tua signa secutis
Traiectum medio siccum fecere profundo.*

*Olli autem lati tantos superasse labores,
Deuenero locos, ubi nunc angusta Sionis
Mœnia visuntur, Solymaq; biuerticis arces,
Et templum donis opulentum, & numine sacrum
Surgit, Diue, tuo, & montes supereminet omnes.*

*11 Hic hilares omnique metu tristisque timore
Defuncti, solidaque animas, & pectora pleni
Lætitia, nullo bellæ turbante tumultu,
Non intermissa tua carmine facta sonabunt.*

*12 Ergo dolor, gemitusq; procul, lacrymaq; faceffent:
Namq; ego (ait Dominus) quæ vos sors cumq; laceffet,
Auxilio præsens, opib; que tuebor amicis.
Et quis præside me fretus, rerumque suarum
Peruigili custode, minas horrescat inanes*

*Humani fremitus? aut os vultumque tyranni
Palleat irati? Vanum est quodcunque minatur,
Vanum (inquam) ne subdubites, & inutile, quidquid
Mortalis molitur homo: illius irrita venti
Consilia, & celeres rapientq; ferentq; procella,
Vt stipulam, aut cancri demessum sidere gramen.*

*13 Ergo supercilium si tollat homuncio, vimque
Fortè paret, mortemque etiam minitetur acerbam,
Auxilij toties obliuiscere recepti?
Nec tibi succurret, media inter prælia tecum
Stare Deum? qui te fecit, sine numine cuius
Non cadet anulsus vestro de vertice crinis?
Cui terra, & calum, campisque liquentibus aether
Obsequitur, vastique maris plaga cerula seruit?*

*Pone merum, qui te nocteque diésque fatigat,
Iámque vide quàm certa meis fiducia dictis.
Dic age, dic quæso, quo formidabilis ille
Euasit furor? in tennes euavidus auras
Effluxit, nec quo tendebat, pertulit ictum.
Opposuit clypeum magno memorabilis ausu
Legatus ductorque meus, medióque per hostes
Fecit iter, caesisq; viam patefecit aceruis.
Dira quidem passus, sed non, ut credidit hostis,*

10 Nunquid non tu
siccasti mare, aquam
abyssi vehemētis: qui
posuisti profundum
maris viam, vt trans-
irent liberati?

11 Et nunc qui re-
dempti sunt à Domi-
no, reuertentur, & ve-
nient in Sion laudan-
tes, & lætitia sempi-
terna super capita eo-
rum, gaudium & læ-
titiam tenebunt, fu-
giet dolor & gemitus.

12 Ego ego ipse con-
solabor vos: quis tu vt
timeres ab homine
mortali, & à filio ho-
minis, qui quasi fœ-
num ita arefcet?

13 Et oblitus es Do-
mini factoris tui, qui
terendit caelos, & fun-
dauit terram: & for-
midasti iugiter tota
die à facie furoris eius
qui te tribulabat, &
parauerat ad perden-
dum: ubi nunc est fu-
ror tribulantis?

14 Citò veniet gra-
diens ad aperiedum,
& non interficiet vs-
que ad interneconē,
nec deficiet panis ei.

Pleniùs hæc
implentur in
cælesti Sione
vbi nõ solùm
dolor nõ est,
sed nec mate-
ria doloris.

Supremam paritura necem, dum conderet urbem,
 Inferrétque suos Iudæa per oppida ritus,
 Et fecunda nouis transcriberet arua colonis,
 Arua exquisitis indeficientia mensis.

15 Ego autem sum
 Dominus Deus tuus,
 qui conturbo mare, &
 intumescunt fluctus
 eius: Dominus exer-
 cituum nomen meum.

16 Posui verba mea
 in ore tuo, & in um-
 bra manus meæ pro-
 texi te, ut plantes cæ-
 los, & fundes terram:
 & dicas ad Sion, po-
 pulus meus es tu.

17 Eleuare, eleuare,
 consurge Ierusalem,
 quæ bibisti de manu
 Domini calicem iræ
 eius: vsque ad fundum
 calicis soporis bibisti,
 & potasti vsque ad
 faeces.

18 Non est qui suste-
 tet eam ex omnibus
 filiis quos genuit: &
 non est qui apprehen-
 dat manum eius ex
 omnibus filiis quos
 enutrit.

19 Duo sunt quæ oc-
 currerunt tibi: quis
 cõtristabitur super te:
 vastitas, & contritio,
 & fames, & gladius,
 quis consolabitur te?

20 Filij tui proiecti
 sunt, dormierunt in
 capite omnium via-
 rum, sicut oryx illa-
 queatus: pleni indig-
 natione Domini, in-
 crepatione Dei tui.

15 At tu Nate, mea vires, mea magna voluptas,
 Perge bonis iter auspiciis, neu desice cæptis:
 Scis istas etenim quis te legauit in oras,
 Nempe cui imperium pelagi, quo vasta mouente
 Miscent se maria, insanique ad sidera fluxus
 Tolluntur, fundoque nigra voluuntur arena.
 Bella mihi, mihi bella placent, vlticia curo
 Prælia, bellipotens Deus hinc ego nomine dicor,
 Duxque exercituum fama super æthera notus.

16 His cum mandatis ego te mi Nate iacentes
 Demisi in terras, tuâque ora diserta potenti
 Compleui eloquio, cui nec vis vlla, nec vllus
 Restiterit regum furor, aut insania vulgi.
 Ibis securus nostri sub numinis umbra,
 Protectusque meæ præstanti robore dextræ,
 Cælumque terrâsque tuis sub legibus omnes
 Inuictus rediges: populus tamen ille Sionis
 Incola, sorte tuus potiore feretur, eritque
 Ante chaos, mundi que senis primordia lectus.

17 * Tu verò Solyme, meretrix antiqua rebellis,
 Ebria victa mero, quod de cratere bibisti
 Face tenus, mixtumque simul cum face furorem,
 Vindictamque Dei, & medicatum morte venenum
 Hausisti, sustolle genas, exsurge, grauique
 De somno euigila, atque vbi sis circumspice tandem.
 Nonne vides, ut mersa tuis in sordibus vsque &
 Vsque voluteris? nec sit qui te erigat isthinc?

18 Nec de tot tua qui suxerunt vbera quisquam
 Subleuet assurgentem, sustentetque labantem?

19 Vindicis ecce duo suprema exempla Tonantis,
 Bisque adeo geminata premunt, tu fletibus istum
 Vana leuare putas alienis posse dolorem?

Ecce iaces confecta fame, miserabile bustum,
 Nec si forte velis, rediuiua aliquando resurges,

Non nisi fœdarum domus opportuna volucrum,
 Quam victor protrinit eques, quam ferreus hausit
 Ensis: & his speras solatia cladibus vlla?

20 Tum tua deficiet pubes fortissima quondam,
 Languidior coëta pubes fortissima beta,

Pérque

Per cælos, A-
 postolos Apo-
 stolicosq; vi-
 ros intellige:
 per terram
 terrena tra-
 ctâtes, sed is
 amore nõ in-
 hærentes
 * Hic Ierusa-
 lem non quæ
 recepit Chri-
 stum, sed illa
 quæ occidit
 prophetas, ex-
 citatur ad
 poenitentiam.

Orix è capta-
rum generc.

*Pérque vias, vicos, & compita, perq̄ plateas
Vt laqueo constrictus Orix, & arundine fixus
Getula, viles animæ malè humatæque turba,
Proiecti, infletu, nudique, inopésque iacebunt.*

²¹ *Siste igitur, penitusque animo mea percipe dicta*

*O Solyme, rationis inops, non pota, quòd vna
Expressum prælo biberis spumante cruorem,*

²² *Sed magis irati vultu perstricta Tonantis:*

*Si mea verba vagis non des rapienda procellis,
Sed morem submissa geras, humiliisque monentem
Audieris, iam non nostro medicata furore*

Pocula potabis diram facientia mortem;

*Vas aliud, craterq̄, nouus, noua vina propinans
Fundetur, fluet vnde salus & vita perennis.*

²³ *Per me, ego, (ait Dominus) iuro, per meque meumq̄,*

Quod iurare timent homines & fallere numen,

Per me (inquam) bello tueor qui iura meorum,

Hic plenus mærore calix, hic mixtus amaro

Felle schyphus, confide, tuos transibit ad hostes;

Vnde bibent plenis præsentia toxica buccis,

Ceruices quicunque tuas flexere premendo,

Collaque calcarunt nimium patientia freni.

Cap. 52. ¹ *Ergo age, tollere humo, fædòque è puluere corpus*

Erige, surge iugo Solyme iam libera tristi,

Et solitis audax accingere fortiter armis,

Et vidui posito luctus squallore, iuuenta

Vestimenta tua, & frontis decora alta resume.

Pone metum; non te posthac regnator habebit

Præputio turgens, immunditiæque prophanus.

² *Iámque situm, cineremque tuo mea filia peplo*

Decute funereum, gelidòque cubare sub astro

Desine: quid rigido perstas tua ponere saxo

Membra? sede, ò Solyme, solioque recumbe paterno,

Iámque diu nimium seuo captiua sub hoste

Indignè tenera quam fers ceruice catenam

Frangere manu: ³ Deus est auctor, Deus hac tibi fatur:

Quæ te prima tulit tellus, à stirpe parentum;

Hæc eadem reducem (nec longa mora) vberè leto

Accipiet: nam si truculento addicta tyranno

Seruiisti gratis; gratis te crede redemptam,

Non pretio, merito-ve tuo; mihi gratia soli,

Omnia per solui qui debita solus, habenda est.

⁴ *Fabor enim (quando hæc animum tibi cura remordet,*

21 Idcirco audi hoc paupercula & ebria non à vino.

22 Hæc dicit dominator tuus Dominus, & Deus tuus, qui pugnabit pro populo suo, Ecce tuli de manu tua calicem soporis, fundum calicis indignationis meæ, non adicies vt bibas illum vltra.

23 Et ponam illum in manu eorum qui te humiliauerunt, & dixerunt animæ tuæ, Incuruare, vt transeamus: & posuisti vt terram corpus tuum, & quasi viam transeuntibus.

Cap. 52.

1 Consurge, cõsurge, induere fortitudine tua Sion, induere vestimentis gloriæ tuæ Ierusalé ciuitas sancti; quia non adicies vltra vt pertrãseat per te incircumcisus & immundus.

2 Excutere de puluere, cõsurge, sede Ierusalém: solue vincula colli tui captiua filia Sion.

3 Quia hæc dicit Dominus, Gratis venundati estis, & sine argento redimemini.

4 Quia hæc dicit Dominus Deus, In Aegyptum descēdit populus meus in principio, vt colonus esset ibi: & Assur absque vlla causa calumniatus est eum.

Sic in Psal-
mo 43. Ven-
didisti popu-
lum tuum si-
ne pretio.